

**LUMEA SATULUI BUCOVINEAN.
PLASA PUTILA ÎN VIZIUNEA PRETORULUI
DR. OTOCAR EMANOIL KRATCHI (1929) (I)**

LIGIA-MARIA FODOR

**The World of the Bukovinian Village. Putyla District
in the View of the Pretor Dr. Otocar Emanoil Kratchi (1929) (I)**

*(Abstract)**

In 1929, Dr. Otocar Emanoil Kratchi, Praetor of Putyla District in Rădăuți County, issued a micro-monography of the District he administered, following a contest promoted by the Romanian Institute of Administrative Sciences. In his work, Dr. Kratchi details the organisation and functioning of the state administration at a local level, presenting initiatives and practices implemented during his term, as well as the social, economic, cultural and moral condition of the population living in the Putyla District villages. Putyla lied in mountainous North Bukovina and was described in grim terms: most population was illiterate, ill-health was caused by inconsistent feeding practices, alcoholism and sexually transmitted diseases, and child mortality was high. The main occupation was cattle breeding, but in some villages the inhabitants used to cut, transport and process wood.

Keywords: Bukovina, Putyla, Dr. Otocar Emanoil Kratchi, Praetor, The Romanian Institute of Administrative Sciences.

După Marea Unire din anul 1918, a avut loc un proces de reorganizare administrativă a României în baza Constituției din 29 martie 1923¹ și a Legii pentru unificarea administrativă din 13 iunie 1925, în care s-a prevăzut împărțirea teritoriului în județe, plăși și comune².

Potrivit prevederilor Legii pentru unificarea administrativă din 13 iunie 1925³, fiecare plasă avea în fruntea ei un pretor care se afla sub directa conducere a

* Traducere: Ligia-Maria Fodor.

¹ Ion Alexandrescu, Ion Bulei, Ion Mamina, Ioan Scurtu, *Enciclopedia de istorie a României*, București, Editura Meronia, 2000, p. 467.

² *Legea pentru unificarea administrativă*, în „Monitorul Oficial”, nr. 128, 14 iunie 1925, pp. 6850, 6893.

³ *Ibidem*, p. 6888.

prefectului, era reprezentantul puterii centrale în plasă, executa hotărârile consiliului și ale delegației județene și îndeplinea orice alte atribuții stabilite prin lege și regulamente. Pretorul era șeful poliției din plasa sa și, în această calitate, sub controlul prefectului, lua măsuri pentru prevenirea delictelor și se asigura de menținerea ordinii și siguranței publice. Pretorul dădea ordinele necesare organelor polițienești și jandarmeriei, care aveau obligația să le execute. Pretorul putea dispune folosirea forței în caz de rebeliune sau împotrivire la executarea legilor sau a ordonanțelor legale, ori cu prilejul unor evenimente neprevăzute, care puteau amenința ordinea publică, siguranța persoanelor și a proprietăților, caz în care trebuia să-l informeze imediat pe prefect. Pretorul era ofițer al poliției judiciare și putea să constate contravențiile și infracțiunile, potrivit art. 52 din Legea judecătoriilor de ocoale și să aplice pedepsele aferente. În conformitate cu prevederile art. 272 din Legea pentru unificarea administrativă din 1925, pretorul avea calitatea de agent competent care putea constata o contravenție și chiar aplica o amendă care nu putea depăși 100 de lei în comunele rurale și 1 000 de lei în comunele urbane⁴. Pretorii erau obligați să îndrume, să supravegheze și să controleze administrația comunelor din plasa lor; în acest sens, pretorul verifica modul de gestionare a fondurilor de către fiecare primărie, registrele contabile și actele justificative, activitate care se finaliza prin încheierea unui proces-verbal în prezența primarului comunei respective, în care se consemnau aspectele constatate. În cazul în care primarul refuza să participe la activitatea de control, pretorul putea să efectueze singur inspecția și întocmea procesul-verbal în absența acestuia⁵. De asemenea, pretorii aveau misiunea de a „cerceta starea morală și materială a populației, igiena și salubritatea comunelor, condițiile economice și culturale ale sătenilor”⁶ și de a lua, în limitele legii, măsurile necesare pentru remedierea aspectelor negative. La sfârșitul fiecărei luni, pretorii înaintau prefectului un raport cuprinzând toate constatările și măsurile necesare a fi luate în interesul administrațiilor comunale. Pretorii erau obligați să-i convoace cel puțin o dată la două luni pe primarii, notarii și pe ceilalți funcționari de specialitate din circumscripția lor, pentru a se consulta asupra diferitelor chestiuni de interes comun, precum și asupra aplicării legilor și a măsurilor ce erau de luat în vederea asigurării unei bune stări administrative, culturale, sanitare și economice a comunelor și a armonizării serviciilor locale, precum și de a înainta prefectilor o dare de seamă în urma acestor consfătuiri. Convocările se puteau desfășura atât la reședința pretorului, cât și în celelalte comune din circumscripția sa⁷.

Pretorul locuia la reședința plășii. Fiecare pretor avea un secretar plătit din bugetul de stat, iar alți funcționari, numiți în caz de necesitate, erau plătiți din

⁴ *Ibidem*, p. 6880.

⁵ *Ibidem*, p. 6889.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*.

fondurile județului respectiv. Pretorii de plăși erau repartizați în fiecare județ de către prefect, în baza deciziei ministrului de Interne. Persoana care aspira la funcția de pretor trebuia să fie absolvent al Școlii de pregătire profesională administrativă sau să fi desfășurat, timp de cinci ani, activitate ca notar definitiv, cu titlu academic. Până la organizarea învățământului pentru pregătirea profesională administrativă, au putut fi numiți pretori și licențiații în drept și în științe de stat. Candidații pentru funcția de pretor trebuiau să susțină un examen de admitere, de la care erau exceptați absolvenții Școlii de pregătire profesională administrativă⁸.

În cazul în care numărul candidaților era mai mare ca posturile vacante, locurile se atribuiau prin concurs. Persoana numită pentru prima dată în funcția de pretor avea provizoriu această calitate timp de un an, interval în care activitatea acesteia era monitorizată. După stagiul de un an, pretorul era numit definitiv de către ministrul de Interne în baza avizului Consiliului Superior Administrativ, în cazul în care în urma evaluării activității sale administrative și la inspecțiile efectuate se confirma că avea aptitudinile și cunoștințele necesare exercitării funcției⁹.

La inițiativa Institutului de Științe Administrative¹⁰, a fost organizat în anul 1929 un concurs, la care pretorii plășilor din România au fost invitați să elaboreze până la data de 25 septembrie 1929 o lucrare în baza unui chestionar¹¹ pus la dispoziție de către această instituție. O comisie formată din cinci membri din cadrul Institutului a evaluat și a premiat cele mai bune lucrări. Valoarea totală a premiilor a fost de 47 000 de lei, și anume: unul de 15 000 de lei, altul de 7 000 de lei, două de câte 5 000 de lei și cinci de câte 3 000 de lei¹². În urma evaluării lucrărilor, Institutul de Științe Administrative al României a acordat premiul I dr. Otocar Emanoil Kratchi, pretorul plășii Putila din județul Rădăuți¹³.

Obiectivul acestui studiu este prezentarea plășii Putila la nivelul anului 1929, prin prisma viziunii pretorului Otocar Emanoil Kratchi, care a desfășurat, începând cu 14 aprilie 1926, activitate în această calitate în localitatea de reședință, Seletin¹⁴.

⁸ *Ibidem*, p. 6888.

⁹ *Ibidem*, p. 6889.

¹⁰ Institutul de Științe Administrative a fost înființat în anul 1928, sub denumirea de Școala de Documentare și Științe administrative. P. Alexandrescu-Roman, „Rostul școalelor de pregătire profesională a funcționarilor publici”, în „Revista de Drept Public”, București, anul XII, nr. 3, iulie – septembrie 1937, p. 338.

¹¹ Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale București (în continuare se va cita S.A.N.I.C.), Fond *Institutul de Științe Administrative*, dosar nr. 8, f. 1v–2, dosar nr. 12, f. 14 (vezi Anexa nr. 1).

¹² *Ibidem*, dosar nr. 8, f. 1. Se avea în vedere publicarea lucrărilor premiate în „Revista de Drept Public”, dar în urma consultării acesteia (numerele editate în perioada 1929–1940), am constatat că lucrarea elaborată de către pretorul plășii Putila nu a fost publicată în acest periodic.

¹³ *Ibidem*, dosar nr. 11, f. 12. Pe coperta dosarului este consemnat: „Premiul I”. Lucrarea a fost întocmită de către pretorul Kratchi în 20 octombrie 1929, la Seletin.

¹⁴ *Ibidem*, f. 2.

La întrebarea a) din *Chestionar*, „Ce studii are domnul pretor? Când a intrat în administrație, de când ocupă funcția de pretor, dacă a trecut examenul?”, pretorul preciza că a absolvit Gimnaziul Superior de Stat II din Cernăuți (certificatul nr. 22/28 iunie 1912) și Facultatea de Drept din cadrul Universității din Cernăuți (certificatul nr. 2271/3 iulie 1914), unde a obținut diploma de doctor în Drept la 26 noiembrie 1918¹⁵. Începând cu 29 august 1918, a activat în calitate de practicant în concept pe lângă Administrația Bucovinei; din 27 februarie 1919 a fost detașat la Prefectura Coțmani, iar din 10 noiembrie 1919, la Subprefectura Seletin din cadrul Prefecturii Suceava. În baza decretului Secretariatului General de Interne nr. 4396/30 august 1920, acesta a fost numit concepist începând cu 1 iunie 1920 – inițial, temporar – și definitiv de la 1 noiembrie 1920. Începând cu 29 noiembrie 1920, a preluat conducerea Subprefecturii Seletin. Din 1 aprilie 1921, a fost numit comisar de administrație rangul IX, gradația 1 a funcționarilor publici. Prin decizia Prefecturii Rădăuți nr. 3424/23 martie 1926, a fost numit secretar de plasă în Seletin. În baza deciziei ministeriale nr. 3940/14 aprilie 1926, dr. Kratchi a fost delegat pretor la plasa Putila, iar în urma examenului susținut în sesiunea Consiliului Superior Administrativ, din 5–8 septembrie 1927, a fost numit pretor al plășii Putila, prin decizia ministerială nr. 7765P/28 iunie 1928¹⁶.

La întrebarea b) din *Chestionar*, „Ce activitate ați desfășurat în plasa ce conduceți și ce inițiative ați luat în diverse direcțiuni, ce rezultate ați obținut?”, dr. Kratchi consemna că a creat, la nivelul tuturor oficiilor comunale din plasă, un mod uniform de organizare și administrare a comunelor, ca urmare a concluziilor obținute în urma inspecțiilor efectuate la toate primăriile din plasă. În acest sens, preciza că orice persoană care controla gestiunea comunală putea găsi aceleași principii de organizare în arhiva comunală și la registratură, în toate actele contabile și administrative. „Prin urmare, este posibil de a se face controlul gestiunii administrative în comună de orice organ administrativ de control, chiar fără asistența primarului, notarului, secretarului sau casierului comunal, deoarece [...] registratura și arhiva comunală, registrele administrative și cele de contabilitate sunt așa rânduite, încât găsești imediat registrul sau dosarul de care ai nevoie, fără a recurge la ajutorul funcționarului comunal. Rezultatele obținute prin aplicarea acestui principiu fundamental – formal – uniformitatea sunt foarte bucurătoare, nu provine nicio pierdere de timp cu căutarea registrelor și nici nu se pierde vreun act sau registru din arhiva sau registratura comunală”¹⁷.

De asemenea, menționa că a reușit să aibă o bună capacitate de colaborare cu toți factorii intelectuali și administrativi din plasă (preoți, învățători, primari, medici, medici veterinari, șefii judecătoriilor de ocol din Seletin și Putila,

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*, f. 3, 67–68 (vezi Anexa nr. 2).

comandamentele și unitățile militare, Compania 6 de Grăniceri, precum și cu toate autoritățile de frontieră din Valea Ceremușului), ceea ce a contribuit la creșterea nivelului cultural și moral, precum și la siguranța populației¹⁸.

În vederea menținerii unui contact constant cu populația din plasă, acesta a efectuat deplasări dese în toate comunele, satele și cătunele, cu scopul de a lua cunoștință „cu răbdare, politețe și pricepere despre durerile și dorințele sătenilor”¹⁹, iar personalul administrativ din cadrul primăriilor a organizat conferințe de informare și educare a sateanului huțan în spiritul patriotic românesc.

Pentru a se asigura respectarea principiului apărării autorității de stat, pretorul Kratchi le-a solicitat funcționarilor administrativi să-și îndeplinească în mod ireproșabil atribuțiile și să aibă un comportament moral atât la serviciu, cât și în timpul liber; în acest sens, preciza că „funcționarii comunali bețivani, risipitori de bani, funcționari neglijenți în serviciu etc., n-au ce căuta în administrația comunelor”²⁰. Pornind de la premisa că „țărănul nostru adesea mai bine știe să umble cu coasa, decât cu codul administrativ”²¹, pretorul a organizat conferințe administrative de informare pentru primari, consilieri comunali și personalul administrativ, cu scopul de a fi informați despre drepturile și obligațiile de serviciu²². O astfel de conferință a avut loc în data de 10 iulie 1929 la Pretoratul Plășii Putila, în Seletin²³. Pentru o delimitare clară a atribuțiilor fiecărui funcționar, pretorul a întocmit și a transmis către toate comunele din plasă un plan în detaliu, cuprinzând activitățile specifice pentru primar, notar, secretarul comunal, casierul comunal și gardieni²⁴ și a stabilit programul de lucru al acestora²⁵.

Dr. Kratchi menționa că pretorul și primarii trebuiau să aibă în vedere permanent dezvoltarea comunelor pe plan cultural, tehnic, edilitar, sanitar, veterinar și administrativ; pe lângă biserică²⁶, școală²⁷, pădure și pășune, trebuia să

¹⁸ *Ibidem*, f. 4.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*, f. 5.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*, f. 71.

²⁴ *Ibidem*, f. 11, f. 66, 69. Primarul avea în atribuție semnarea actelor, ordonanțarea plăților, păstrarea inventarului, încheierea contractelor de arendare, a licitațiilor, eliberarea certificatelor de naționalitate și moralitate, iar notarul contrasemna actele, gestiona activitatea biroului de populație și de mobilizare, elibera certificate de proveniență, controla târgul și abatorul, ținea evidența registrelor de condamnați, inventarul animalelor ș.a.

²⁵ *Ibidem*, f. 70.

²⁶ *Ibidem*, f. 63 (vezi Anexa nr. 3). În 1 octombrie 1929, starea de conservare a bisericilor din plasă era bună, excepție făcând biserica din Coniatin, care necesita restaurare. În timpul mandatului pretorului dr. Kratchi, au fost restaurate bisericile din Brodina, Câmpulung pe Ceremuș, Gura-Putilei și Sălășeni.

²⁷ *Ibidem*. La 1 octombrie 1929, starea de conservare a localurilor școlare din plasa Putila era bună. În timpul mandatului pretorului dr. Kratchi au fost restaurate localurile școlare din Brodina,

existe și infirmerii (în anul 1928 a fost achiziționat un spațiu la Seletin, destinat pentru infirmerie), școli de țesătorie, arte și meserii, să se construiască drumuri, abatoare (în anul 1929 a fost cumpărată o clădire la Seletin). Pretorul considera că fiecare primărie trebuia să aibă un local propriu. În plasa Putila nu aveau sediu propriu primăriile din Chiselițeni, Câmpulung pe Ceremuș (în anul 1929 a fost prevăzută alocarea sumei de 60 000 de lei și lemn pentru cumpărarea unui local propriu) și Gura-Putilei. În timpul mandatului pretorului dr. Kratchi au fost achiziționate clădiri pentru primăriile din Brodina și Seletin, au fost reconstruite sau restaurate sediile primăriilor din Coniatin, Dihtineț, Iablonița, Putila, Sărghieni și s-a finalizat construcția localului din Șipotete-Sucevei²⁸. Dr. Kratchi opina că trebuiau asigurate principalele materiale necesare pentru cancelarie: hârtie, cerneală, condeie, penițe, creioane, registre bine legate, condici de inspecție și imprimările necesare²⁹.

În calitatea sa de pretor, acesta a verificat, cu prilejul inspecțiilor, situația financiară și economică a comunelor, asigurându-se de păstrarea și conservarea averii mobile și imobile a comunei, precum și de creșterea în mod legal a veniturilor comunale³⁰.

Totodată, acesta a manifestat interes pentru ridicarea nivelului moral și a stării de sănătate a populației din plasă și a organizat șezători culturale și conferințe administrative, la care au participat și medicii de circumscripție din Seletin, Putila și Gura-Putilei, precum și medicii veterinari, preoții și învățătorii, unde s-a discutat despre combaterea alcoolismului³¹. Consumul de alcool era o problemă gravă la nivel general în întreaga lume. La începutul secolului al XX-lea au fost adoptate acte normative privind introducerea prohibiției complete a consumului de alcool în S.U.A. și Rusia³². În anul 1924, dr. Sabin Mănuilă semnala, în articolul „Problema alcoolismului”, necesitatea adoptării în România a unei legi pentru introducerea prohibiției complete a consumului de alcool³³. La inițiativa Ministerului Sănătății, în ziua de 2 iunie 1929, numită „Ziua temperanței”, personalul medical a organizat șezători, conferințe publice și reprezentări cinematografice în întreaga țară, cu scopul de a informa populația despre consecințele negative ale consumului de alcool asupra sănătății personale și despre inițiativa ministerului, care elaborase Legea împotriva alcoolismului³⁴.

Câmpulung pe Ceremuș, Sălășeni, Sărghieni, Șipotete-Sucevei și s-a finalizat construcția clădirilor din Gura-Putilei, Dihtineț și Șipotete-Sucevei.

²⁸ *Ibidem*, f. 17, 35, 45, 63 (vezi Anexa nr. 3). În lucrarea sa, dr. Kratchi a inclus și fotografii cu localul primăriilor din Brodina, Plosca și Sărghieni, care se regăsesc în Anexa nr. 4 (aceasta va fi publicată în partea a doua a acestui documentar).

²⁹ *Ibidem*, f. 4–5.

³⁰ *Ibidem*, f. 5.

³¹ *Ibidem*.

³² S.A.N.I.C., Fond personal Dr. Sabin Mănuilă, dosar nr. XI/13, f. 3–4.

³³ *Ibidem*, f. 6.

³⁴ *Ibidem*, dosar nr. XI/45, f. 1, 9.

În ceea ce privește relația sa cu superiorii, pretorul preciza că în activitatea sa a informat autoritățile ierarhice asupra chestiunilor din plasă în mod constant și obiectiv³⁵ și s-a implicat personal în gestionarea unor situații excepționale (inundații, epidemii)³⁶. În timpul inundațiilor din 11–12 iulie 1928, când au fost distruse poduri, podețe și cășițe, dr. Kratchi s-a deplasat în comunele afectate, a asigurat materialul necesar de construcție de la firmele din comunele Șipotele Sucevei, Plosca și Sărghieni și a luat măsuri pentru deschiderea drumurilor principale în vederea aprovizionării populației cu alimente și pentru aducerea în stare de funcționare a telefonului și telegrafului de la Plosca până la Putila și între Putila și Gura-Putilei³⁷.

La întrebarea c) din *Chestionar*, „Câte comune aveți în cuprinsul plășii, din câte sate și cătune se compune fiecare comună, care este dezvoltarea economică a fiecărei comune, ce populație aproximativă are fiecare comună și fiecare sat sau cătun; câți bărbați majori, câte femei, câți copii mai mici de 21 ani, câți tineri sunt la armată, dacă dintre oameni din plasă pleacă unii să se stabilească în orașele din țară și pentru ce servicii; dacă emigrează și unde; originea etnică a populației. Dacă sunt populații de rase deosebite, în ce proporție se găsesc; dacă populația crește sau descrește și din ce cauză”, pretorul consemna că în cuprinsul plășii Putila se aflau 14 comune: Brodina, Câmpulung pe Ceremuș, Chiselițeni, Coniatin, Dihtineț, Gura-Putilei, Iablonița, Plosca, Putila, Sălășeni, Sărghieni, Seletin, Șipotele Sucevei, Torăceni. Dr. Kratchia întocmit 14 tabele generale³⁸ pentru fiecare comună, cuprinzând informații referitoare la satele sau cătunele din componența unei comune, personalul administrativ, situația economică și financiară a comunei, numărul locuitorilor după confesiune și naționalitate, numărul școlilor, al elevilor, absolvenților și al personalului didactic. Pretorul menționa că populația băștinașă nu pleca sau emigra, din contră, veneau persoane din alte zone pentru că aveau posibilitatea de a munci la exploatarea pădurilor și în industria lemnului. 300–400 de lucrători de pădure din zona de nord a plășii, din Valea Putilei și a Ceremușului desfășurau activitate în alte părți ale țării numai în sezonul tăierii lemnului. Populația majoritară era formată din huțani ruteni, „originea lor etnică este a dacilor”³⁹. Ritmul de creștere a populației era moderat (de exemplu, în anul 1929,

³⁵ S.A.N.I.C., Fond *Institutul de Științe Administrative*, dosar nr. 11, f. 5.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*, f. 72–73.

³⁸ *Ibidem*, f. 15–57 (vezi Anexa nr. 4).

³⁹ *Ibidem*, f. 5. Considerăm că afirmația pretorului despre originea dacică a huțanilor este forțată, probabil din dorința de integrare a acestei etnii în Regatul României după unirea din anul 1918. Despre originea huțanilor (huțulilor) au scris mai mulți autori: Ion Nistor, *Românii și rutenii în Bucovina*, București, 1915 (p. 30 – origine slavă); Ludwig Adolf Simiginowicz-Staufe, *Die Völkergruppen der Bukowina*, Stuttgart, Büsnau, 1971 (p. 65 – origine cumană, rusă sau romană); Raimund Friedrich Kaindl, „Die Huzulen”, în *Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild. Bukowina*, Wien, Druck und Verlag der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei Alfred Hölder, 1899 (p. 271 – origine ruteană, asemănări de limbă și port cu românii).

raportul între născuți și morți era în circumscripția sanitară Seletin de 183 la 150, iar la Putila de 135 la 110)⁴⁰, principala cauză fiind mortalitatea infantilă⁴¹.

La întrebarea d), „Starea șoselelor naționale, județene, comunale și vicinale; câte șosele din fiecare categorie și aproximativ câți kilometri; care șosele sunt bine întreținute; dacă sunt în stare rea, din ce cauză; dacă șoselele sunt frecventate; cum s-ar putea îndrepta reaua stare a șoselelor”, pretorul menționa că în plasa Putila existau numai șosele județene (76 km) și foarte puține drumuri comunale practicabile (40 km)⁴². Șoselele județene erau relativ bine întreținute, uzura fiind cauzată de transportul de lemn brut (rotund) și fasonat (cherestea) – în această plasă se produceau aproximativ 20 000 de m³ lemn rotund de construcție și cherestea, precum și de transportul lemnului cu căruțele la gările Seletin (se încărca producția de la șase fabrici de cherestea), Șipottele-Sucevei și Nisipitul. O cantitate de 30 000 de m³ se transporta pe calea ferată la Fabrica de cherestea din Falcău, circa 40 000 de m³ cu pluta pe Ceremuș, însă până la malurile Ceremușului aceasta se transporta cu căruțele pe șoseaua județeană Putila – Dihtineț – Gura-Putilei⁴³.

La întrebarea e), „Câte școli sunt în fiecare comună, dacă au învățători definitivii sau numai suplinitori, dacă învățătorii și suplinitorii mai au și alte ocupațiuni? Care este numărul absolvenților la fiecare școală, dacă funcționează în comună școli de adulți și cu ce rezultate, care este aproximativ numărul analfabeților din fiecare comună, dacă toții copiii din comună pot frecventa școala; dacă se aplică amenzi și dacă se execută; dacă se fac șezători culturale, dacă există cinematograf. Ce rezultate dau? Ce propuneri faceți pentru îndreptarea lipsurilor și răspândirea culturii?”, dr. Kratchi a consemnat că în plasa Putila funcționau 22 de școli primare, 57 de clase, în fiecare comună existând cel puțin o școală primară. Corpul didactic era format din 29 de învățători titulari și 21 de suplinitori. În comunele mari, Seletin, Brodina și Putila, se organizau cursuri pentru adulți. În anul 1929, în școlile primare din plasa Putila au fost înscriși 2 116 elevi, iar rata de absolvire a fost mică, de 156 de absolvenți. Pretorul consemna un număr mare de analfabeți, atât în rândul copiilor și tinerilor (11 922 de copii, aproximativ 50% din persoanele de etnie ruteană cu vârsta de până în 20 ani)⁴⁴, cât și al adulților (aproximativ 80% din persoanele de etnie ruteană, cu vârsta de peste 20 ani), subliniind că aproape toți românii, germanii și evreii știau să citească⁴⁵. Princi-

⁴⁰ S.A.N.I.C., Fond *Institutul de Științe Administrative*, dosar nr. 11, f. 6.

⁴¹ *Ibidem*, f. 7.

⁴² *Ibidem*, f. 6, 64–65 (vezi Anexa nr. 5).

⁴³ *Ibidem*, f. 6.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 59.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 6. Potrivit Recensământului populației din anul 1930, în plasa Putila erau știutori de carte numai 33,9% din totalul populației cu vârsta de peste 7 ani (19 490 persoane), un procent mic având în vedere că în celelalte plăși ale județului Rădăuți era o rată între 60–70%. *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*, publicat de dr. Sabin Mănuilă, vol. III, *Știința de carte*, București, Imprimeria Națională, 1938, p. 369.

palele cauze ale analfabetismului erau atitudinea și comportamentul populației băștinașe huțane, ai căror copii erau degenerați din cauza bolilor și alcoolismului părinților, precum și mărimea teritoriului – terenul muntos fără comunicații, iarna aproape inaccesibil, astfel încât aproximativ 50% din copii nu puteau frecventa școala. Acesta preciza că se aplicau amenzi pentru nefrecventarea școlii și acestea erau achitate⁴⁶. Ca soluții pentru remedierea acestei probleme, pretorul propunea deschiderea de noi școli la Ialovicioara de Sus, Ulma, Lupșin ș.a. În plasa Putila exista numai un cinematograf în construcție, în comuna Seletin⁴⁷.

La întrebarea f), „Starea sanitară a comunelor, dacă prin împrejurimea comunelor sunt bălți sau ape stătătoare producând paludism (friguri endemice)? Ce boli molipsitoare, boli venerice sunt în comune? Dacă se practică prostituția; ce măsuri se iau pentru combaterea bolilor? Dacă bolnavii se prezintă la vizitele medicale în comună; dacă în comună sunt băi comunale, dacă oamenii au obiceiul să facă băi de curățenie. Mortalitatea infantilă, dacă e în creștere sau în descreștere. Cauzele. Propuneri”, pretorul preciza că starea sanitară era în general bună și că sifilisul și alcoolismul afectau cel mai grav sănătatea locuitorilor. Țăranii urmau tratament împotriva sifilisului la reședințele medicilor din Seletin, Putila și Gura-Putilei. Alte boli identificate de medici la pacienții din plasa Putila erau: dizenteria, scarlatina, pojarul, tusea convulsivă și febra tifoidă⁴⁸.

Din anul 1928 exista o infirmerie la Seletin, care era finanțată din veniturile comunelor. Dispensarul comunei Seletin avea program în zilele de miercuri, sâmbătă și duminică; în perioada ianuarie – octombrie 1929, se prezentaseră la dispensar 264 de bolnavi (2 114 vizite), care au fost diagnosticați cu sifilis, tuberculoză și conjunctivită granuloasă. În evidența dispensarului de la Putila erau 18 bărbați, 57 de femei și trei copii.

În ceea ce privește igiena huțanului, pretorul menționa că „aceasta lasă mult de dorit. Huțanul nu obișnuiește să facă baie”⁴⁹; în plasă existau băi comunale frecventate numai de evrei și intelectuali.

Potrivit informațiilor consemnate de pretorul Kratchi, mortalitatea infantilă era „exorbitant de mare”. În perioada 1 ianuarie – 1 octombrie 1929 era următoarea situație: în comuna Seletin, raportul decedaților era de 2 adulți la 9 copii cu până la vârsta de doi ani, iar în Putila s-a constatat decesul a 68 de copii, din care 54 de copii cu vârsta de până într-un an și 6 copii cu vârsta între 1 și 5 ani; o situație similară era și la Gura-Putilei⁵⁰. La 1 octombrie 1929, în evidențele circumscripției

⁴⁶ S.A.N.I.C., Fond *Institutul de Științe Administrative*, dosar nr. 11, f. 6. Informația referitoare la plata amenzii de către părinții care nu își trimiteau copiii la școală o considerăm parțial veridică, având în vedere situația financiară precară a majorității populației din această plasă.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 6–7.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 7.

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ *Ibidem*.

sanitare Seletin erau 196 de bărbați și 265 de femei, dintre care numai jumătate urmau tratament în mod constant. Numărul copiilor bolnavi de sifilis luați în evidență era mic, deoarece majoritatea mureau înainte de a începe tratamentul. Având în vedere situația sanitară, pretorul propunea să se solicite Ministerului Sănătății dotarea cabinetelor cu medicamente pentru combaterea sifilisului⁵¹. Pretorul preciza că nu se practica prostituția.

La întrebarea g), „Starea vitelor, numărul lor în fiecare comună; gradul de îngrijire; întreținerea lor, numărul porcilor, rasa, îngrijirea; păsări, îngrijirea lor, ouăle, comercializarea vitelor, a porcilor, a păsărilor și ale produselor lor. Îngrijirile veterinare, dacă locuitorii prezintă vitele bolnave la examinarea medicilor veterinari; dacă sunt reproducători de rasă în comună și în acest caz îi procură, dacă reproducătorii improprii sunt castrați, dacă se iau măsuri pentru prevenirea bolilor la vite, dacă sunt satisfăcătoare? Ce s-ar putea face?”⁵², pretorul nota că singura ocupație rentabilă a locuitorilor băștinași din plasă era creșterea ovinelor și a vitelor, întrucât activitatea la pădure și în industria lemnului era în descreștere⁵³. „Această regiune muntoasă, cu pășuni alpine întinse și cu o floră dintre cele mai bogate, este un mediu foarte propice pentru creșterea vitelor”⁵⁴. Vitele se foloseau la căratul lemnului, nu și la munci agricole. Se creșteau oi (rasa țurcană), care dădeau lapte puțin de calitate superioară. Lâna groasă, de calitate inferioară, era folosită la confecționarea hainelor țărănești. De asemenea, se creșteau porci (rasa Yorkshire și Beryshire) în cantitate redusă, pentru că nu se putea asigura hrana necesară din producția zonei și era scumpă achiziționarea acestora. Pășările erau de o calitate inferioară și se hrăneau cu urzică, cartofi, porumb și tărâțe. La cele trei târguri săptămânale (marți la Putila, miercuri la Seletin și joi la Șipotele-Sucevei) se vindeau vite negustorilor autorizați din Rădăuți, Vijnița și Cernăuți; mulți localnici vindeau de acasă vitele, la un preț mai mic față de cel al pieții, negustorii profitând „de ignoranța și naivitatea țăranilor împrăștiați pe munți”⁵⁵ și, în acest sens, pretorul a luat măsuri împotriva celor vinovați, în colaborare cu serviciul veterinar de plasă. Anotimpul optim pentru vânzarea vitelor era toamna, la coborâtul vitelor de la pășune⁵⁶. Pentru creșterea rasei de cai huțani, s-a înființat la Seletin un sindicat de creștere a calului huțan din județul Rădăuți, care avea scopul de a crește și a îmbunătăți materialul cabalin din întreg județul Rădăuți, prin selecționarea și împerecherea iepelor de prasilă, îngrijirea și creșterea rațională a mânzilor. În acest sens, au fost achiziționați patru armăsari huțani de la Herghelia din Rădăuți. Între maladiile contagioase frecvente în zona Putilei erau cărbunele

⁵¹ *Ibidem.*

⁵² *Ibidem.*

⁵³ *Ibidem.*

⁵⁴ *Ibidem*, f. 8.

⁵⁵ *Ibidem.*

⁵⁶ *Ibidem.*

emfizematos și antraxul. Pretorul considera că era necesară vaccinarea obligatorie a tuturor animalelor susceptibile de această boală până la vârsta de patru ani⁵⁷. La nivelul anului 1929, au fost inventariate în plasa Putila: 29 997 de oi, 15 357 de vite cornute, 13 432 de păsări, 4 652 de porci, 2 197 de cai și 844 de capre⁵⁸.

La întrebarea h), „Pădurile din cuprinsul plășii, esența lemnelor, suprafețele aproximative, vârsta aproximativă, mijloacele întrebuințate în exploatare, împăduriri, paza pădurilor. Dacă măsurile sunt suficiente? Propuneri”, pretorul menționa că în pădurile plășii erau bradul și molidul. În opinia sa, cele mai frumoase păduri cu cele mai bune lemne le avea Fondul Religionar, cu o suprafață de 36 460 de ha (situat în Valea Sucevei); statul avea circa 6 500 de ha (situat în Valea Putilei), iar particularii, 22 540 de ha de o calitate inferioară față de cea a Fondului Religionar și a statului. Fondul Religionar avea patru administrații silvice în această plasă, și anume la: Falcău, Brodina, Seletin și Șipotete-Sucevei. Ocolul Silvic Șipotete-Sucevei se afla sub conducerea administratorului silvic din Seletin. Pădurile situate în Valea Putilei erau administrate de Ocolul Silvic Putila. La fiecare ocol silvic erau un inginer silvic, unul sau doi asistenți ingineri silvici, personal forestier și pădurari. Pădurile particularilor erau administrate de către Ocolul Silvic Rădăuți. Pretorul preciza că în primii ani după război s-au tăiat foarte multe păduri, însă treptat situația s-a ameliorat și propunea înființarea de cooperative forestiere, pentru ca să poată beneficia și țăranul de exploatarea care se făceau anual, nu numai străinii. În acest sens, în anul 1923 a fost înființată o cooperativă la Seletin, însă din motive economice și-a încetat activitatea⁵⁹. În plasa Putila existau 11 fabrici de cherestea și 37 de gatere, fiind tăiați 210 000 m³ de lemn⁶⁰.

La întrebarea i), „Starea agriculturii, suprafețele cultivate, felul culturilor; mijloacele întrebuințate pentru cultura pământului, dacă țăranii cultivă grădinile din jurul casei, dacă cultivă legume, dacă cultivă flori? Rezultatele exproprierii, cum judecă sătenii noua așezare agrară. Dacă sunt mulți neîmproprietăriți și cu ce se ocupă?”, se preciza că plasa Putila era situată în regiune montană și din această cauză erau foarte puține suprafețe care puteau fi cultivate, circa 1 000 de ha⁶¹. Pe văi, se cultivau: orzul, ovăzul, secara, grâul de toamnă, trifoiul, iar ca legume: cartoful, varza, bobul, sfecla, roșia, mazărea, morcovul, ceapa, usturoiul. Se mai cultivau inul și cânepa. Suprafețele cultivate erau foarte mici în raport cu ceea ce s-ar fi putut cultiva. Pământul se ara cu plugul cu tracțiune animală, grapa și sapa. Cea mai mare parte din teren era pășune. Nu se dădea atenție înfrumusețării și cultivării împrejurimilor gospodăriilor, din cauza numărului mare de vite. Rezultatele

⁵⁷ *Ibidem*, f. 8–9.

⁵⁸ *Ibidem*, f. 9, 59v.

⁵⁹ *Ibidem*, f. 9.

⁶⁰ *Ibidem*, f. 59.

⁶¹ *Ibidem*, f. 9.

expropriării au fost pozitive și au fost împrumutate cele mai nevoiași însă, din cauza lipsei de pământ expropriabil, au rămas câteva persoane neîmprumutate⁶².

La întrebarea j), „Alimentația populației. Dacă țărani mănâncă regulat carne, dacă beau alcool și sub ce formă (vin, țuică, rachiu, bere), în care comune se bea mai mult? Dacă au de lucru iarna?”, pretorul consemna că hrana populației nu era consistentă, alimentele de bază fiind mămăliga și produsele lactate, dar și carnea afumată de oaie și porc. Țărani nu consumau carne în mod regulat, însă consumau relativ mult alcool sub formă de rachiu, rom, bere și vin. „În toate comunele se bea destul de mult, dacă țăranul și lucrătorul are de unde bea”⁶³. Vara, populația se îndeletnicea cu lucrarea pământului, fânul și tăierea lemnului în pădure, iar iarna cu tăiatul lemnului, cărăușia și activitățile specifice la fabricile de cherestea⁶⁴.

La întrebarea k), „Criminalitatea în comună; care sunt cauzele principale? Ce delict se întâmplă mai des, ce contravenții; dacă există judecătorii de ocol în cuprinsul plășii, dacă oamenii se adresează justiției pentru toate neînțelegerile sau dacă sunt mai împăciuitori?”, pretorul dr. Kratchi preciza că în ultimii ani criminalitatea era redusă la leziuni corporale și furturi mai mici. Arareori se constatarea cazuri grave, așa cum a fost în anul 1928, când a fost ucis un bărbat la Putila, și în anul 1929, când a fost împușcat primarul din Sărghieni; în ambele cazuri, cauza crimei a fost disputa pentru femeie: „cherchez la femme”⁶⁵. În plasa Putila erau două judecătorii de ocol, la Seletin și Putila (și 11 avocați). Multe neînțelegeri erau soluționate de către primar, cu prilejul zilelor de oficiu; oamenii erau împăciuitori și cele mai dese procese proveneau din ofense personale, precum și din tulburări de posesiune și proprietate⁶⁶.

La întrebarea l), „Viticultura și pomicultura; să se arate dacă în cuprinsul plășii sunt vii, dacă se face vin, calitate și cantitate, dacă sunt pomi roditori altoiți sau nu”, pretorul menționa că, din cauza condițiilor climatice aspre, nu exista viticultură, iar pomicultura exista numai pe Valea Putilei și a Ceremușului. Fructele le aduceau de la șes: mere, pere, prune, struguri, precum și legume ca: varză, castraveți, ceapă, usturoi. Administrațiile silvice își propuneau să planteze pomi care să se adapteze climei specifice⁶⁷.

La întrebarea m), „Îmbrăcămintea: să se arate dacă locuitorii săteni își păstrează portul, dacă femeile obișnuiesc să țeară; ce industrii casnice sunt în cuprinsul plășii?”, era consemnat că locuitorii săteni își păstrau portul. Acolo unde existau fabrici de cherestea, se îmbrăcau civil. În comunele situate în apropierea celor

⁶² *Ibidem*, f. 10.

⁶³ *Ibidem*. Analizând cele 14 tabele statistice din Anexa 4, care va fi publicată în partea a doua a acestui documentar, reiese că în plasa Putila existau 92 de cârciumi.

⁶⁴ *Ibidem*.

⁶⁵ *Ibidem*.

⁶⁶ *Ibidem*.

⁶⁷ *Ibidem*.

românești, ucraineanul împrumuta unele obiecte de îmbrăcăminte de la săteanul român. Industria casnică presupunea confecționarea de țoale și pături în cantități și de calitate modeste; se lucrau sumane. Bărbații din Valea Ceremușului obișnuiau să poarte pantaloni și sumane de culoare roșie. Femeile purtau catrințe roșu cărămidă. Femeile aveau talent pentru cusături frumoase și țesături mai simple⁶⁸.

La întrebarea n), „Naționalități: să se arate dacă populația în comune este de diverse naționalități; starea economică, culturală și morală a fiecărei naționalități; câte biserici și de ce cult; dacă bisericile sunt frecventate; dacă preoții exercită influență asupra populației?”, dr. Kratchi menționa că populația majoritară era formată din huțani (ruteni) (24 455 de persoane); bărbații huțani purtau părul lung, opincile învăluite cu târsăni până la glezne și de acolo până sub genunchi cu distanțe. Din totalul de 28 853 de locuitori la nivelul anului 1929, mai locuiau în această plasă: 2 489 de evrei, 861 de români, 684 de germani, 192 de polonezi și 172 de persoane aparținând altor naționalități⁶⁹.

După religie, populația majoritară era formată din ortodocși și în fiecare comună exista câte o biserică ortodoxă. La Brodina, Seletin și Putila era și câte o biserică greco-catolică. Oamenii obișnuiau să meargă la biserică duminică și în zilele de sărbătoare și țineau sărbătorile după stilul vechi, iar preoții încercau să-i convingă să accepte calendarul nou. În comuna Seletin existau numai trei-patru familii de adventiști (28 de persoane)⁷⁰.

La întrebarea o), „Dacă locuitorii obișnuiesc să citească și ce anume, dacă sunt biblioteci și, în acest caz, dacă sunt frecventate?”, pretorul nota că locuitorii băștinași nu prea obișnuiau să citească și că existau biblioteci cu fond de carte în limba română la centrele culturale din Seletin și Brodina; la Seletin erau, de asemenea, biblioteci aparținând evreilor, care conțineau un bogat fond de carte în limba germană⁷¹.

La întrebarea p), „Ce meserii se exercită în plasă, dacă sunt școli de meserii și ce rezultate dau, dacă învățătorii reușesc să-i învețe pe copii vreo meserie?”, pretorul consemna că existau circa 40 de meseriași (tâmplari, cojocari, dulgheri, rotari, bodnari, fierari, cizmari), precum și meșteri la fabricile de cherestea (meca-

⁶⁸ *Ibidem*, f. 11.

⁶⁹ *Ibidem*, f. 11, 59. Potrivit Recensământului populației din anul 1930, erau 23 947 de locuitori, din care: 12 172 – huțani; 7 172 – ruteni; 2 096 – evrei; 1 203 – români; 869 – germani; 239 – poloni; 90 – ruși; 76 – țigani; 7 – cehi; 5 – unguri; 5 – armeni; 4 – turci și 7 – alte naționalități. *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*, publicat de dr. Sabin Mănuilă, vol. II, *Neam, limbă maternă și religie*, București, Imprimeria Națională, 1938, pp. 356–357.

⁷⁰ S.A.N.I.C., Fond *Institutul de Științe Administrative*, dosar nr. 11, f. 11. Potrivit Recensământului populației din anul 1930 erau, după confesiune: 20 086 – ortodocși; 2 097 – mozaici; 1 022 – romano-catolici; 579 – greco-catolici; 100 – evanghelici; 30 – adventiști; 4 – armeno-gregorieni, 4 – bapțiști, 4 – mahomedani, 1 – armeno-catolic, 11 – fără religie și 9 nu au declarat religia. *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*, publicat de dr. Sabin Mănuilă, vol. II, *Neam, limbă maternă și religie*, București, Imprimeria Națională, 1938, p. 699.

⁷¹ S.A.N.I.C., Fond *Institutul de Științe Administrative*, dosar nr. 11, f. 11.

nici, lăcătuși și strungari). În plasa Putila nu existau școli de meserii și se intenționa înființarea unei școli de meserii și țesătorie la Seletin⁷².

La întrebarea q), „Ce cărți citește domnul pretor; dacă a citit vreun comentariu al Constituției actuale, dacă a citit vreoa carte de drept administrativ, dacă are vreo bibliotecă la reședința plășii, dacă primește publicații cu caracter administrativ?” sunt menționate câteva cărți și periodice de drept constituțional și administrativ, care erau lecturate de către dr. Kratchi: Paul Negulescu, *Tratat de drept constituțional* și *Tratat de drept administrativ*; I. Alexianu, *Drept constituțional*; C. Dissescu, M. A. Dumitrescu, *Tratat de drept public, 23 de prelegeri asupra noii Constituții*; „România Administrativă” și „Revista de Drept Public”. În biblioteca pretoratului existau și legile administrative și sanitare, buletinele Societății Regale Române de Geografie, al cărei membru era dr. Kratchi, precum și cărți donate de către pretor⁷³.

La întrebarea r), „Dacă țăranii se preocupă de viața politică, dacă cunosc Constituția, dacă citesc cărți, dacă citesc ziare, dacă se constată vreun progres în această privință?”, se menționa că țăranii nu făceau politică, fiind izolați în munți și că citeau ziare ucrainene, mai puține românești. De asemenea, pretorul preciza că s-au organizat conferințe administrative unde populația a fost informată despre constituție și legi⁷⁴.

La întrebarea s), „Ce venituri încasează Statul din contribuțiuni directe în diferite comune ale plășii, ce venituri județene și ce venituri comunale are fiecare comună?”, dr. Kratchi consemna un venit total de 3 585 056 de lei⁷⁵; din analiza datelor precizate de către pretor în tabelele cu situația fiecărei comune, reiese că venituri mari la bugetul de stat se încasau în comunele unde existau fabrici de cherestea: Brodina, Seletin și Șipotele-Sucevei⁷⁶.

La întrebarea t), „Dacă țăranii țin prea multe sărbători și din ce cauză?”, pretorul menționa că „este incontestabil că țăranii țin prea multe sărbători”, atât după calendarul vechi, cât și după cel nou, la care se mai adăugau sărbătorile „băbești”, inclusiv în zilele de post: luni, miercuri și vineri. Pretorul dr. Kratchi considera că această stare era agreată și întreținută atât de femei, care, ca păstrătoare ale datinilor religioase, erau de un bigotism extraordinar, cât și de bărbați, în cazul lor vădindu-se firea leneșă a munteanului. O astfel de atitudine a țăranului contribuia la degenerarea morală și fizică a unei părți mari a populației din această plasă, care era afectată de boli venerice și alcoolism⁷⁷.

⁷² *Ibidem*.

⁷³ *Ibidem*, f. 12.

⁷⁴ *Ibidem*.

⁷⁵ *Ibidem*, f. 12, 59.

⁷⁶ *Ibidem*, f. 16, 53.

⁷⁷ *Ibidem*, f. 12.

La întrebarea u), „Ordinea și paza în comună de cine este făcută; ce dificultăți aveți în această privință?”, pretorul menționa că paza în comune se făcea de către jandarmi cu ajutorul gardiștilor comunali. Serviciul gardiștilor comunali nu era unul funcțional din cauza lipsei de pregătire și a unei remunerații infime, iar populația, răsfirată prin munți, nu înțelegea importanța acestui serviciu de prevenire a criminalității și vedea plata acestora „ca o năpastă”⁷⁸.

La întrebarea v), „Influența primarilor și notarilor în viața comunală, care dintre dânșii se disting și în ce fel?”, pretorul menționa că primarii și notarii își îndeplineau atribuțiile și că transmiteau către populație recomandările și instrucțiunile primite de la șefii diferitelor culte și ai autorităților de stat, promovând inițiativele care contribuiau la bunul mers al administrației și al tuturor treburilor obștești⁷⁹. În plasa Putila existau nouă notari: Constantin Semacovschi, Gheorghe Chira, Gheorghe Florea, Emerich Marches, Gavriil Pătrași, Eugen Eustafievici, Adam Cosatșuc, Gheorghe Lucaș și Ștefan Ivanovici. Pretorul Kratchi îl evalua ca fiind foarte bun pe Constantin Semacovschi, notar la Putila și Torăceni, slabi îi considera pe Ștefan Ivanovici și Gheorghe Luca, notari la Brodina, respectiv Iablonița și Coniatin, iar pe ceilalți ca având rezultate bune⁸⁰.

În urma analizării lucrării pretorului dr. Otocar Emanoil Kratchi se poate concluziona că acesta a avut pregătirea necesară pentru ocuparea acestei funcții, dând dovadă de inițiativă, implicare și capacitate de implementare a politicilor promovate de către autoritățile statului român. În timpul mandatului său a reușit să creeze un sistem uniform administrativ la nivelul plășii; s-au achiziționat clădiri pentru primăriile din Brodina și Seletin, pentru abatorul și infirmeria din Seletin; au fost reconstruite sau restaurate sediile primăriilor din Coniatin, Dihtineț, Iablonița, Putila, Sărghieni, bisericile din Brodina, Câmpulung pe Ceremuș, Gura-Putilei, Sălășeni și localurile școlare din Brodina, Câmpulung pe Ceremuș, Sălășeni, Sărghieni, Șipotele-Sucevei și s-a finalizat construcția localului primăriei din Șipotele-Sucevei și a școlilor din Gura-Putilei, Dihtineț și Șipotele-Sucevei.

Dr. Kratchi avea o imagine clară și în detaliu asupra stării sociale, economice, culturale și morale a populației existente în comunele plășii Putila, care era situată în partea de nord a Bucovinei, într-o zonă montană. Lumea satului din această plasă este descrisă într-un tablou sumbru: o populație formată majoritar din huțuli, analfabetă (stare generată și de amplasarea zonală, cu multe cătune izolate în munți, cu puține drumuri comunale practicabile); cu o stare de sănătate precară din cauza unei alimentații neconsistente (constând, de regulă, din mămăligă și produse lactate); cu o rată mare de mortalitate infantilă din cauza alcoolismului și a bolilor venerice, în special. În acest context, pretorul a manifestat interes pentru informarea și îmbunătățirea nivelului de trai al locuitorilor și a organizat, împreună

⁷⁸ *Ibidem*, f. 12v.

⁷⁹ *Ibidem*.

⁸⁰ *Ibidem*, f. 61.

cu medicii, învățătorii și funcționarii din cadrul aparatului administrativ, șezători și conferințe în care populația a fost informată despre efectele nocive ale consumului de alcool și despre prevederile actelor legislative care aveau impact asupra populației. În plasa Putila, ocupația de bază a populației era creșterea vitelor; o situație financiară mai bună o aveau locuitorii din Brodina, Plosca, Sărghieni, Seletin și Șipotele-Sucevei, care se îndeletniceau cu tăiatul, transportul și prelucratură lemnului în cele 11 fabrici de cherestea și 37 de gatere existente.

ANEXA NR. 1

**1929 ian. – aug., București. Chestionarul întocmit de către
Institutul de Științe Administrative și pus la dispoziția pretorilor
în vederea elaborării unei lucrări⁸¹**

Întrebări

a. Ce studii are domnul pretor? Când a intrat în administrație, de când ocupă funcția de pretor, dacă a trecut examenul?

b. Ce activitate ați desfășurat în plasa ce conduceți și ce inițiative ați luat în diverse direcțiuni, ce rezultate ați obținut?

c. Câte comune aveți în cuprinsul plășii, din câte sate și cătune se compune fiecare comună, care este dezvoltarea economică a fiecărei comune, ce populație aproximativă are fiecare comună și fiecare sat sau cătun; câți bărbați majori, câte femei, câți copii mai mici de 21 ani, câți tineri sunt la armată, dacă dintre oameni din plasă pleacă unii să se stabilească în orașele din țară și pentru ce servicii; dacă emigrează și unde; originea etnică a populației. Dacă sunt populații de rase deosebite, în ce proporție se găsesc; dacă populația crește sau descrește și din ce cauză?

d. Starea șoselelor naționale, județene, comunale și vicinale; câte șosele din fiecare categorie și aproximativ câți kilometri; care șosele sunt bine întreținute; dacă sunt în stare rea, din ce cauză; dacă șoselele sunt frecventate; cum s-ar putea îndrepta reaua stare a șoselelor?

e. Câte școli sunt în fiecare comună, dacă au învățători definitivii sau numai suplینitori, dacă învățătorii și suplینitorii mai au și alte ocupațiuni? Care este numărul absolvenților la fiecare școală, dacă funcționează în comună școli de adulți și cu ce rezultate, care este aproximativ numărul analfabeților din fiecare comună, dacă toții copiii din comună pot frecventa școala; dacă se aplică amenzi și dacă se execută; dacă se fac șezători culturale, dacă există cinematograf. Ce rezultate dau? Ce propuneri faceți pentru îndreptarea lipsurilor și răspândirea culturii?

f. Starea sanitară a comunelor, dacă prin împrejurimea comunelor sunt bălți sau ape stătătoare producând paludism (friguri endemice)? Ce boli molipsitoare, boli venerice sunt în comune? Dacă se practică prostituția; ce măsuri se iau pentru

⁸¹ S.A.N.I.C., Fond *Institutul de Științe Administrative*, dosar nr. 8, f. 1v.– 2.

combaterea bolilor? Dacă bolnavii se prezintă la vizitele medicale în comună; dacă în comună sunt băi comunale, dacă oamenii au obiceiul să facă băi de curățenie. Mortalitatea infantilă, dacă e în creștere sau în descreștere. Cauzele. Propuneri.

g. Starea vitelor, numărul lor în fiecare comună; gradul de îngrijire; întrebuințarea lor, numărul porcilor, rasa, îngrijirea; păsări, îngrijirea lor, ouăle, comercializarea vitelor, a porcilor, a păsărilor și ale produselor lor. Îngrijirile veterinare, dacă locuitorii prezintă vitele bolnave la examinarea medicilor veterinari; dacă sunt reproducători de rasă în comună și în acest caz îi procură, dacă reproducătorii improprii sunt castrați, dacă se iau măsuri pentru prevenirea bolilor la vite, dacă sunt satisfăcătoare? Ce s-ar putea face?

h. Pădurile din cuprinsul plășii, esența lemnului, suprafețele aproximative, vârsta aproximativă, mijloacele întrebuințate în exploatare, împăduriri, paza pădurilor. Dacă măsurile sunt suficiente? Propuneri.

i. Starea agriculturii, suprafețele cultivate, felul culturilor; mijloacele întrebuințate pentru cultura pământului, dacă țăranii cultivă grădinile din jurul casei, dacă cultivă legume, dacă cultivă flori? Rezultatele exproprierii, cum judecă sătenii noua așezare agrară. Dacă sunt mulți neîmproprietăriți și cu ce se ocupă?

j. Alimentația populației. Dacă țăranii mănâncă regulat carne, dacă beau alcool și sub ce formă (vin, țuică, rachiu, bere), în care comune se bea mai mult? Dacă au de lucru iarna?

k. Criminalitatea în comună; care sunt cauzele principale? Ce delikte se întâmplă mai des, ce contravenții; dacă există judecătorii de ocol în cuprinsul plășii, dacă oamenii se adresează justiției pentru toate neînțelegerile sau dacă sunt mai împăciuitori?

l. Viticultura și pomicultura; Să se arate dacă în cuprinsul plășii sunt vii, dacă se face vin, calitate și cantitate, dacă sunt pomi roditori altoiți sau nu.

m. Îmbrăcămintea: să se arate dacă locuitorii săteni își păstrează portul, dacă femeile obișnuiesc să țeară; ce industrii casnice sunt în cuprinsul plășii?

n. Naționalități: să se arate dacă populația în comune este de diverse naționalități; starea economică, culturală și morală a fiecărei naționalități; câte biserici și de ce cult; dacă bisericile sunt frecventate; dacă preoții exercită influența asupra populației.

o. Dacă locuitorii obișnuiesc să citească și ce anume, dacă sunt biblioteci și, în acest caz, dacă sunt frecventate.

p. Ce meserii se exercită în plasă, dacă sunt școli de meserii și ce rezultate dau, dacă învățătorii reușesc să-i învețe pe copiii vreo meserie.

q. Ce cărți citește domnul pretor; dacă a citit vreun comentariu al Constituției actuale, dacă a citit vreo carte de drept administrativ, dacă are vreo bibliotecă la reședința plășii, dacă primește publicații cu caracter administrativ.

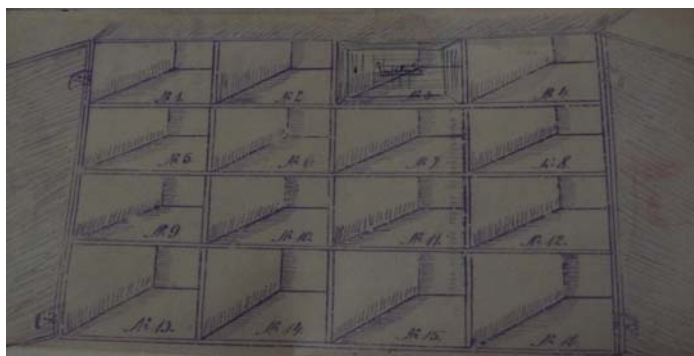
r. Dacă țăranii se preocupă de viața politică, dacă cunosc Constituția, dacă citesc cărți, dacă citesc ziare, dacă se constată vreun progres în această privință.

s. Ce venituri încasează Statul din contribuțiuni directe în diferite comune ale plășii, ce venituri județene și ce venituri comunale are fiecare comună?

- t. Dacă țărani țin prea multe sărbători și din ce cauză.
- u. Ordinea și paza în comună de cine este făcută; ce dificultăți aveți în această privință?
- v. Influența primarilor și notarilor în viața comunală, care dintre dânșii se disting și în ce fel?

ANEXA NR. 2

1929 octombrie 20, Seletin. Planul întocmit de către pretorul dr. Otocar Emanoil Kratchi, cuprinzând modul de compartimentare a dulapului din biroul Primăriei, care conținea arhiva și actele curente⁸²

1.	Dosarul și registrele referitoare la cetățenia română și Registrul de naționalitate
2.	Dosarele referitoare la invalizi, orfani și văduve de război
3.	Registrele de mobilizare și secret confidențial
4.	Biblioteca Primăriei
5.	Contabilitatea
6.	Registrele contabilității
7.	Statistica
8.	Electorale
9.	a/b Serviciul veterinar. Cadastrul vitelor și Sanitare
10.	Procese-verbale de ședință (Consiliul comunal și Delegația permanentă)
11.	Procese-verbale de inspecție
12.	Monitorul oficial județean și ordine circulare cu caracter permanent, acta Pretorat și Prefectură
13.	Registrele de intrare și ieșire pe anii 1918–1927
14.	Dosarele (1918–1923)
15.	Dosarele (1924–1927)
16.	Diverse

⁸² S.A.N.I.C., Fond *Institutul de Științe Administrative*, dosar nr. 11, f. 67–68.

ANEXA NR. 3

1929 octombrie 20, Seletin. Situația edilitară a primăriilor, școlilor și bisericilor din plasa Putila în perioada 1 ianuarie 1925 – 1 octombrie 1929, întocmită de către pretorul dr. Otocar Emanoil Kratchi⁸³

Situația caselor comunale, școlilor și bisericilor din punct de vedere edilitar

Situația la 1 ianuarie 1925					
Nr. crt.	Numele comunei	Casă comună	Școală	Biserici	Observații
1.	Brodina	Nu are casă proprie	Nerestaurată	Nerestaurată	
2.	Câmpulung pe Ceremuș	Nu are casă proprie	Lipsă de clasă	Nerestaurată	
3.	Chiselițeni	Nu are casă proprie	Bună	Bună	
4.	Coniatin	Distrusă în toamna anului 1927	Bună	Nerestaurată	
5.	Gura-Putilei	Nu are casă proprie	O școală în construcție	Nerestaurată	
6.	Dihtineț	Are casă proprie nerestaurată	2 școli în curs de construcție	Bună	
7.	Iablonița	Casă proprie nerestaurată	Bună	Bună	
8.	Plosca	Casă proprie bună	Bună	Bună	
9.	Putila	Casă proprie nerestaurată	Bună A doua clădire în construcție	Bună	
10.	Sălășeni	Casă proprie nerestaurată	Nerestaurată	Nerestaurată	
11.	Sârgheni	Casă proprie nerestaurată	Nerestaurată	Bună	
12.	Seletin	Bună	Bună A doua clădire în construcție	Bună A doua clădire în construcție	
13.	Șipotele Sucevei	Casă proprie în construcție	Una în restaurare Una în construcție	Bună	
14.	Torăceni	Bună	Bună	Bună	

Situația la 1 octombrie 1929					
Nr. crt.	Numele comunei	Casă comună	Școală	Biserici	Observații
1.	Brodina	Cumpărată în anul 1927 Casă frumoasă pentru Primărie	Restaurată	Restaurată	
2.	Câmpulung pe Ceremuș	Prevăzută suma de 60.000 și lemn pentru cumpărarea unei clădiri proprii	Restaurată și s-a construit încă o clasă	S-a făcut acoperiș de tinichea	
3.	Chiselițeni	Nu are casă proprie	Bună	Bună	
4.	Coniatin	Casă proprie reconstruită în 1928	Bună	Nerestaurată	

⁸³ *Ibidem*, f. 63.

Situația la 1 octombrie 1929					
Nr. crt.	Numele comunei	Casă comunală	Școală	Biserici	Observații
5.	Gura-Putilei	Nu are casă proprie	Construită în anul 1926	Restaurată în anul 1928	
6.	Dihtineț	Restaurată 1927	Două școli finalizate 1927	Bună	
7.	Iablonița	Restaurată 1928	Bună	Bună	
8.	Plosca	Bună	Bună	Bună	S-a cumpărat casă pentru postul de jandarmi, 1927
9.	Putila	Restaurată integral în anul 1928	Bună (2 clădiri)	Bună	
10.	Sălășeni	În curs de construcție	Restaurată Bună	Restaurată Bună	
11.	Sârgheni	Casă proprie restaurată	Restaurată	Bună	
12.	Seletin	Bună	Bună	Bună	S-a cumpărat în 1928 clădire pentru Infirmerie, în 1929 pentru abator. S-a construit în 1925 o clădire pentru Secția și Postul de Jandarmi
13.	Șipotele Sucevei	Finalizată construirea casei comunale	Una restaurată Finalizată construcția celei de a doua clădiri	Bună	
14.	Torăceni	Bună	Bună	Bună	